

Ниценко Віталій Сергійович
доктор економічних наук, професор,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2185-0341>

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СОНЯШНИКУ

Предметом дослідження є механізм функціонування економічних інструментів ринку соняшнику в умовах військових дій та кліматичних викликів. Мета статті полягала у дослідженні економічних інструментів ринку соняшнику та розробці практичних рекомендацій щодо адаптації учасників ринку до сучасних викликів з метою підвищення стійкості та конкурентоспроможності українського сектору соняшнику на міжнародних ринках. Для вивчення динаміки ринку, механізмів ціноутворення та поведінкових стратегій учасників ринку були застосовані загальнонаукові методи дослідження, такі як системний аналіз, порівняльний аналіз, статистичний аналіз та методи узагальнення. У статті обґрунтовано, що Україна є домінуючою силою на світовому ринку соняшнику, займаючи 18,7% світового виробництва та забезпечуючи приблизно 40% світових поставок соняшникової олії. Зроблено наголос, що дослідження економічних інструментів функціонування цього ринку в умовах військових дій та кліматичних викликів є надзвичайно актуальним завданням для стабільності міжнародних товарних ринків. Досліджено структурні зміни аграрного ландшафту України внаслідок війни, зокрема втрату 22% довоєнних орних земель через окупацію та руйнування інфраструктури. Обґрунтовано, що поєднання військових потрясінь та посухи сезону 2023/24 призвело до зниження виробництва соняшнику до 11,4–13,6 млн. т (порівняно з 14,4 млн. т у 2022/23), що становить зменшення на 11–21%. Досліджено динаміку ціноутворення в умовах дефіциту пропозиції. Здійснено оцінку зростання внутрішніх цін до 22 000–25 000 грн/т у МУ 2023/24 та волатильності світових цін FOB на Чорному морі в діапазоні 950–1 050 дол. США/т. Визначено вплив обмежень виробництва на поведінку учасників ринку через застосування фермерами стратегій утримання запасів для максимізації прибутковості, а переробниками – агресивного накопичування сировини. Наведено приклади зміщення ринкової влади на користь постачальників у ключових регіонах-виробниках (Одеса, Дніпропетровськ, Миколаїв, Харків). Обґрунтовано важливість диверсифікації експортних маршрутів та переходу переробників на альтернативні олійні культури (ріпак, соя) як механізму адаптації галузі до кризових умов. Визначено основні виклики конкурентоспроможності через порівняльний аналіз продуктивності, де країни ЄС досягають на 42–48% вищої врожайності. Зроблено висновок, що українська соняшникова галузь демонструє фундаментальну стійкість через здатність диверсифікувати стратегії та зберігати лідерство на ринку ЄС. Подолання розриву в продуктивності є визначальним чинником довгострокової конкурентоспроможності.

Ключові слова: ринок соняшнику, ціноутворення, експорт, конкурентоспроможність, агропромисловий комплекс, ринкова динаміка, стратегії адаптації.

Vitalii Nitsenko
Dr. Sc. (Econ.), Professor,
Ivano-Frankivsk National Technical Oil and Gas University

ECONOMIC INSTRUMENTS OF THE SUNFLOWER MARKET

The subject of the study is the mechanism of functioning of economic instruments of the sunflower market in conditions of military operations and climatic challenges. The purpose of the study was to study the economic instruments of the sunflower market and develop practical recommendations for adapting market participants to modern challenges in order to increase the stability and competitiveness of the Ukrainian sunflower sector in international markets. To study the dynamics of the market, pricing mechanisms and behavioral strategies of market participants, general scientific research methods were used, such as system analysis, comparative analysis, statistical analysis and generalization methods. The article substantiates that Ukraine is a dominant force in the global sunflower market, occupying 18.7% of world production and providing approximately 40% of world supplies of sunflower oil. It is emphasized that the study of economic instruments of functioning of this market in conditions of military operations and climatic challenges is an extremely urgent task for the stability of international commodity markets. The structural changes in the agricultural landscape of Ukraine as a result of the war were studied, in particular the loss of 22% of pre-war arable land due to occupation and destruction of infrastructure. It is substantiated that the combination of military upheavals and drought conditions during the 2023/24 growing season led to a reduction in sunflower production to 11.4–13.6 million tonnes (compared to 14.4

million tonnes in 2022/23), a decline of 11–21% (USDA UP2023-0029). The dynamics of pricing in conditions of supply shortages were studied. An assessment was made of domestic prices reaching 22,000–25,000 UAH/t in MY 2023/24 and world FOB prices on the Black Sea in the range of 950–1,050 USD/t. The impact of production restrictions on the behavior of market participants was determined through the use of stockholding strategies by farmers to maximize profitability, and aggressive accumulation of raw materials by processors. Examples of shifting market power in favor of suppliers in key producing regions (Odessa, Dnipropetrovsk, Mykolaiv, Kharkiv) are provided. The importance of diversifying export routes and switching processors to alternative oilseed crops (rapeseed, soybeans) as a mechanism for the industry's adaptation to crisis conditions is substantiated. The main challenges to competitiveness are identified through a comparative analysis of productivity, where EU countries achieve 42–48% higher yields. It is concluded that the Ukrainian sunflower industry demonstrates fundamental resilience through its ability to diversify strategies and maintain leadership in the EU market. Bridging the productivity gap is a key factor in long-term competitiveness.

Keywords: sunflower market, pricing, export, competitiveness, agro-industrial complex, market dynamics, adaptation strategies.

Постановка проблеми. Україна займає домінуючі позиції на світовому ринку соняшнику, забезпечуючи 18,7% світового виробництва та близько 40% міжнародних поставок соняшникової олії, що робить функціонування цього сектору критично важливим для глобальної продовольчої безпеки та стабільності міжнародних товарних ринків.

У сучасних умовах розвитку аграрного сектору економічні інструменти ринку соняшнику зазнають значних трансформацій під впливом воєнних дій, кліматичних викликів та змін світової кон'юнктури. Вони визначають механізми ціноутворення, стратегії поведінки учасників ринку та здатність галузі адаптуватися до кризових умов.

Світова тенденція зростання попиту на рослині олії обумовлена збільшенням чисельності населення, розвитком харчової промисловості та виробництва біопалива, зростанням конкуренції між основними країнами-експортерами та необхідністю забезпечення продовольчої безпеки в умовах обмеженості виробничих ресурсів.

Для України, як аграрно орієнтованої держави, стабільне функціонування ринку соняшнику є стратегічним пріоритетом економічного розвитку, адже він створює передумови для валютних надходжень, підтримки зайнятості в сільській місцевості, розвитку переробної промисловості та зміцнення експортного потенціалу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останній час питанню ефективності виробництва соняшнику та функціонування ринку олійних культур приділяється велика увага вітчизняних науковців, таких як: Олійник Т.І. [1], Велієва В. [2], Рунчева Н.В., Бритвієнко А. [3], Івановський А. [4], Литовченко Л., Хлопоніна-Гнатенко О., Михайленко В. [5], Чехова І. [6], Сікало М. [7], Самойленко А.О., Царьов В., Семенчук А., Данильченко С. [8], Ніценко В.С. [9–10] та інші. У своїх працях вони приділяють значну увагу аналізу економічних показників виробництва соняшнику на рівні окремих підприємств та регіонів, дослідженню факторів підвищення економічної ефективності виробництва, вивченню особливостей концентрації виробництва в агрохолдингах та впливу

на розвиток спеціалізованих аграрних ринків; розгляду теоретичних основ формування та функціонування ринку сільськогосподарської продукції та ролі державного регулювання; аналізу факторів економічної поведінки підприємств олійного сектору в умовах мінливої кон'юнктури; дослідженню особливостей функціонування ринку олійних культур в Україні та пошуку перспективних напрямів його розвитку; обґрунтуванню організаційно-економічного механізму державного регулювання ринку; систематизації зовнішніх та внутрішніх факторів ціноутворення на соняшникову олію тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, проблематика економічних інструментів ринку соняшнику в умовах воєнних дій, кліматичних викликів та структурних трансформацій глобальних продовольчих ланцюгів залишається міжdisciplinary і потребує подальшого розвитку теоретичних, методичних і прикладних засад. Особливо актуальним для України є дослідження механізмів ціноутворення в кризових умовах, стратегій адаптації учасників ринку до дефіциту пропозиції, шляхів диверсифікації експортних маршрутів та підвищення конкурентоспроможності через інноваційні агротехнології. Тому, перспективні дослідження у сфері економічних інструментів ринку соняшнику мають бути комплексними, поєднувати економічні, технологічні та геополітичні підходи, а також спрямовуватися на створення механізмів стійкості галузі, що забезпечать підтримання лідерських позицій України на міжнародному ринку олійних культур та сприятимуть продовольчій безпеці як національної економіки, так і глобальних ринків.

Метою статті є дослідження економічних інструментів ринку соняшнику та розробка практичних рекомендацій щодо адаптації учасників ринку до сучасних викликів для підвищення стійкості та конкурентоспроможності українського соняшникового сектору на міжнародних ринках.

Виклад основного матеріалу. Україна є домінуючою силою на світовому ринку соняшнику, займаючи приблизно 18,7% світового виробництва і входячи до числа провідних виробників у світі. За підсумками маркетингового року 2023/2024 виробництво соняш-

нику в Україні склало близько 11,4 млн. тон, що на 21% нижче середнього значення за 2019–2023 роки (близько 14,4 млн. тон). Це суттєве зниження обумовлено поєднанням воєнних руйнувань сільськогосподарської інфраструктури, скороченням посівних площ та несприятливими кліматичними умовами у ключових регіонах-виробниках. На сезон 2024/2025 прогностичні оцінки USDA передбачають часткове відновлення виробництва до 12–13 млн. тон завдяки розширенню посівних площ, проте геополітична нестабільність та кліматичні ризики залишаються визначальними чинниками невизначеності. Експорт соняшникової олії з України становить приблизно 40% світових поставок, що робить коливання виробництва в країні ключовим фактором динаміки міжнародного ринку [11].

Ця критична позиція України на глобальному ринку зазнала безпрецедентного тиску внаслідок тривалої війни, яка кардинально змінила сільськогосподарський ландшафт країни. Загальні втрати сягнули значних обсягів, а приблизно 22% довоєнних орних земель було покинуто через окупацію, спірні території або руйнування інфраструктури. Незважаючи на ці виклики, українські фермери продемонстрували надзвичайну стійкість, зберігши посівні площі соняшнику у сезоні 2023/24 на рівні близько 5,8–6,0 млн. га. Однак сектор соняшнику продовжує стикатися зі значними перешкодами через блокаду Чорного моря, атаки на інфраструктуру та постійну загрозу мін у відновлених районах.

До цих викликів, спричинених військовими діями, додаються несприятливі погодні умови, які посилюють пов'язані з війною порушення, створюючи додаткові умови для нестабільності ринку. Вегетаційний сезон 2023/2024 маркетингового року відзначився дефіцитом опадів у ключових регіонах-виробниках, що суттєво вплинуло на формування врожаю. Дніпропетровська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська та Харківська області зафіксували врожайність у діапазоні 1,5–2,0 т/га, що нижче потенційних можливостей культури за сприятливих умов. Поточний вегетаційний сезон 2024/2025 маркетингового року розпочався з підвищеними кліматичними ризиками, зокрема нестачею вологи у посівних горизонтах у ряді регіонів, що формує невизначеність щодо кінцевих прогнозів врожаю та сприяє широкому діапазону оцінок виробництва від різних агентств [12].

Попри ці складні обставини, роль України в імпорті Європейського Союзу залишається надзвичайно важливою, оскільки країна займає близько 94% ринку ЄС із соняшникової олії та постачає понад 1,17 млн тон на ринки Євросоюзу. Розширення посівних площ до приблизно 5,8–6,0 млн. гектарів у поточному сезоні свідчить про стратегічну важливість сектора. За прогнозами USDA та FAO, світове виробництво соняшнику в сезоні 2023/24 може досягти 53–56 млн метричних тон, проте скорочення виробничого потенціалу України продовжує тис-

нути на міжнародні ринки рослинної олії. Виробничі труднощі одного з найбільших постачальників створили обмеження поставок, які поширюються на всі міжнародні товарні ринки, впливаючи на переробку харчових продуктів та виробництво біопалива [13].

Поєднання військових потрясінь, кліматичних викликів та ринкової динаміки створило безпрецедентну невизначеність в секторі соняшнику. На відновлення потрібні значні інвестиції протягом найближчих років. У той час, як Україна працює над інтеграцією в ЄС та впроваджує стратегії адаптації до кліматичних змін, ринок соняшнику є символом стійкості сільського господарства та барометром економічного відновлення країни.

Ці структурні зміни в секторі соняшнику безпосередньо відобразилися на механізмах ціноутворення та поведінці учасників ринку. У МУ 2023/24 внутрішні ціни на соняшник коливалися в діапазоні 22 000–25 000 грн/т, відображаючи дефіцит пропозиції, спричинений посухою та воєнними факторами. Форвардні контракти набули особливого значення як механізм ціноутворення: переробники завчасно фіксували ціни, прагнучи забезпечити сировину в умовах обмеженої пропозиції, що відображало високий рівень ризику в галузі [14].

У відповідь на ці цінові зміни поведінка учасників ринку кардинально трансформується: переробники застосовують агресивні стратегії накопичення запасів, щоб забезпечити себе сировиною в умовах затримки збору врожаю та обмежених запасів. Фермери протидіють волатильності ринку, застосовуючи стратегії утримання та не реалізуючи насіння на ринок відразу після збору, прагнучи скористатися очікуваним сезонним зростанням цін на 5–8% у листопаді–лютому і максимізувати прибутковість. Така стратегічна поведінка створює замкнуте коло, в якому зменшення негайних поставок призводить до зростання цін, що спонукає виробників до подальшого утримання запасів. Переробники стикаються зі стисненням маржі через підвищення закупівельних цін на сировину на тлі стабільних цін реалізації олії, проте продовжують активно брати участь в торгах через потреби в переробних потужностях та стабільно високий попит на біопаливо та харчову олію [15].

Ці ринкові трансформації мають глибокі корені в систематичному погіршенні показників врожайності ключових регіонів під впливом воєнних і кліматичних чинників. За підсумками сезону 2023/2024 маркетингового року у таких важливих виробничих регіонах, як Одеська та Дніпропетровська області, зафіксовано суттєве зниження врожайності, що надало фермерам і трейдерам значну перевагу над переробниками та експортерами. Цей спад виробництва змістив ринкову владу на користь постачальників, що дозволило їм вимагати вищі ціни та вигідніші умови контрактів [16].

Локальні зміни в українських регіонах відобразилися на глобальному рівні через підвищену волатиль-

ність цін: ціни на соняшникове насіння FOB у Чорному морі у МУ 2023/24 утримувалися в діапазоні 950–1050 дол. США/т, знижуючись під тиском достатніх глобальних запасів та конкуренції з боку Аргентини. Динамічне ціноутворення відображало низку факторів: невизначеність щодо експортної політики інших виробників, перебої в роботі портів та постійні ризики для логістики. Прогнозувалося збереження підвищеного рівня цінової волатильності через конкуренцію з боку південноамериканської продукції у 2024 р. Фундаментальний дефіцит пропозиції, спричинений складними кліматичними та безпековими умовами МУ 2023/24, підтримував підвищений рівень цін. Послання стиснення маржі переробки, стабільно високого попиту з Південної Азії та геополітичної невизначеності формувало обережну поведінку учасників ринку в середньостроковій перспективі [15].

Паралельно з диверсифікацією експортних маршрутів, зіткнувшись із серйозним тиском на маржу переробки через значний дефіцит сировини, українські переробники стратегічно переорієнтовуються на альтернативні олійні культури. За прогнозами галузевих аналітиків, очікується зростання переробки ріпаку та сої. Цей адаптивний механізм обумовлений обмеженістю пропозиції соняшнику, а великі переробники компенсують скорочення обсягів соняшнику збільшенням переробки сої та ріпаку. Ця зміна структури переробки сприяє стабілізації маржі [16].

Конкурентне позиціонування України на ключових ринках, таких як Індія, вимагало стратегічного ціноутворення та диференціації якості, незважаючи на обмеження виробництва. Галузь використовувала свої налагоджені торговельні відносини та репутацію якості, щоб зберегти частку ринку, навіть незважаючи на те, що зменшення обсягів врожаю 2024 року до лише 11,4 млн тонн – найнижчого за десятиліття – обмежило експортні можливості. Інвестиційні пріоритети зосереджені на технологіях підвищення врожайності та механізмах фінансування для подолання значного розриву в продуктивності з країнами ЄС. Порівняльний аналіз продуктивності представлений нижче (табл. 1), де Франція та Німеччина досягають на 42–48% вищої врожайності, незважаючи на подібні агрокліматичні умови [17].

Як видно з представлених даних, ця різниця в продуктивності підкреслює потенціал України для наздоганяючого зростання завдяки впровадженню передових технологій, поліпшенню інфраструктури та кращому доступу до фінансування для модернізації сільського господарства.

Розглядаючи майбутні перспективи, прогнози щодо стійкості ринку залишаються неоднозначними, а низький рівень поставок створює постійні виклики. АРК-Inform прогнозує потенційне відновлення виробництва завдяки розширенню посівних площ, але це залежить від зменшення військових ризиків та поліпшення інвестиційних умов. Негативні настрої зберігаються через послідовні посухи та перебої, пов'язані з війною. Однак продемонстрована галуззю здатність диверсифікувати експортні маршрути, змінювати стратегії переробки та зберігати лідерство на ринку ЄС свідчить про фундаментальну стійкість. Успіх у подоланні розриву в продуктивності з аналогами з ЄС буде мати вирішальне значення для довгострокової конкурентоспроможності та стабільності ринку [18].

Висновки. Економічні інструменти ринку соняшнику стають визначальним чинником стабільності та конкурентоспроможності українського аграрного сектору на міжнародній арені. Вони забезпечують адаптацію галузі до кризових умов через механізми динамічного ціноутворення, диверсифікацію експортних маршрутів та стратегічну зміну поведінки учасників ринку.

Використання стратегій утримання запасів, переходу на альтернативні олійні культури та збереження конкурентних позицій на ключових ринках сприяє підтримці виробничих потужностей, забезпеченню валютних надходжень та збереженню лідерства України на ринку ЄС.

Подальший розвиток соняшникового сектору України потребує інвестицій у технології підвищення врожайності, модернізацію інфраструктури та подолання розриву в продуктивності з країнами ЄС. Успіх довгострокової стабільності галузі також залежить від зменшення військових ризиків, адаптації до кліматичних змін та готовності учасників ринку до системних трансформацій.

Таблиця 1

Порівняльна продуктивність вирощування соняшнику: Україна та країни ЄС

Країна / регіон	Показники врожайності	Розрив у продуктивності	Інвестиційний фокус
Україна	~2,0 т/га	Базовий рівень	Наздоганяюче впровадження технологій
Франція	~2,6 т/га	Висока продуктивність	Розвинена інфраструктура
Німеччина	~2,3–2,5 т/га	Висока продуктивність	Розвинена інфраструктура
Румунія	~2,3 т/га	Середній–високий рівень	Модернізація технологій та логістики
Іспанія	~2,0–2,2 т/га	Середній рівень	Зрошення та кліматична адаптація
Середній показник по ЄС	~2,3 т/га	Регіональний лідер	Інтегровані виробничі системи

Джерело: складено на основі [17]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Олійник Т. Г. Економічна ефективність виробництва соняшнику та шляхи її підвищення в аграрних підприємствах Баштанського району. *Агросвіт*. 2019. № 6. С. 10–14. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.6.10>
2. Велієва В. О. Комплексний економічний аналіз ефективності виробництва соняшника. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. № 30. С. 32–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-6>
3. Рунчева Н. В., Бритвенко А. С. Кореляційний аналіз концентрації й ефективності виробництва й переробки соняшнику в агрохолдингах України та оцінка їх впливу на розвиток спеціалізованих аграрних ринків. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.5.2>
4. Івановський А. Економічна сутність ринку сільськогосподарської продукції. *Продовольчі ресурси*. 2022. Т. 10, № 18. С. 219–227. DOI: <https://doi.org/10.31073/foodresources2022-18-21>
5. Литовченко Л., Хлопоніна-Гнатенко О., Михайленко В. Фактори впливу на формування економічної поведінки підприємств з виробництва та переробки продукції олійних культур. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 2. С. 13–18. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-2>
6. Чехова І. В. Особливості функціонування ринку олійних культур в Україні. *Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур НААН*. 2022. № 32. С. 154–161. DOI: <https://doi.org/10.36710/іос-2022-32-15>
7. Сікало М. Сучасні аспекти формування організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку ринку зерна України. *Теорія та практика державного управління*. 2020. № 3(70). С. 122–130. <https://doi.org/10.34213/tr.20.03.14>
8. Самойленко А., Царьов В., Семенчук А., Данильченко С. Фактори ціноутворення на соняшникову олію. *Development Service Industry Management*. 2024. № 3. С. 162–168. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(23\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(23))
9. Nitsenko V.S. Innovative development of the oil and fat industry in the context of the functioning of agricultural holdings: the case of Ukraine. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 2. С. 360–364. DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-2-371>
10. Nitsenko V.S., Hanzhurenko I.V., Ingram K.L. The potential for development of oil and fat industry enterprises. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 3. С. 226–238. DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-3-226>
11. United States Department of Agriculture. *Grain and Feed Quarterly*. Report Number: UP2024-0008. Kyiv: USDA Foreign Agricultural Service. 2024. URL: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Grain%20and%20Feed%20Annual_Kyiv_Ukraine_UP2024-0008.pdf
12. Соняшник-2024: недобір урожаю через посуху, але технології все одно дають перевагу. *SuperAgronom*. 2024. URL: <https://superagronom.com/blog/1067-sonyashnik-2024-nedobir-urojaju-cherez-posuhu-ale-tehnologiyi-vse-odno-dayut-perevagu>
13. Food Outlook – Biannual report on global food markets. FAO. June 2024. Rome. DOI: <https://doi.org/10.4060/cd1158en>
14. Зниження собівартості вирощування соняшнику: що радять фахівці? *SuperAgronom*. 2023. URL: <https://superagronom.com/articles/642-znijennya-sobivartosti-viroschuvannya-sonyashniku-scho-radyat-fahivci>
15. United States Department of Agriculture. Ukraine Production Estimates (sunflower MY2023/24). *Crop Explorer*. 2024. URL: https://ipad.fas.usda.gov/cropeplorer/pecad_stories.aspx?regionid=umb&ftype=prodbriefs
16. Grain Market Report No. 528 (sunflower outlook 2023/24). International Grains Council. London: IGC. 2023. URL: <https://www.igc.int/en/default.aspx>
17. Food and Agriculture Organization of the United Nations. FAOSTAT: Crops and livestock products (sunflower up to 2023). 2023. URL: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL>
18. Нові гібриди соняшнику компанії KWS. Результати випробувань 2023 року. KWS Ukraine. 2023. URL: <https://kws.com/ua/uk/novyny-ta-podiyi/novyny/novyny-sonyashnyku/novi-hibrydy-sonyashnyku-kompanii-kws-rezultaty-vyprobuvan-2023-roku/>

REFERENCES

1. Oliinyk T. H. (2019). Ekonomichna efektyvnist vyrobnytstva soniashnyku ta shliakhy ii pidvyshchennia v ahrarnykh pidpriemstvakh Bashtanskoho raionu [Economic efficiency of sunflower production and ways to increase it in agricultural enterprises of Bashtansky district]. *Ahrosvit*, no. 6, pp. 10–14. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.6.10> [in Ukrainian].
2. Veliieva V. O. (2020). Kompleksnyi ekonomichnyi analiz efektyvnosti vyrobnytstva soniashnyka [Comprehensive economic analysis of the efficiency of sunflower production]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya: Mizhnarodni Ekonomichni Vidnosyny ta Svitove Hospodarstvo*, no. 30, pp. 32–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-6> [in Ukrainian].
3. Runcheva N. V. & Britvienko A. S. (2019). Koreliatsiyni analiz kontsentratsii i efektyvnosti vyrobnytstva i pererobky soniashnyku v ahrokhodynakh Ukrainy ta otsinka ikh vplyvu na rozvytok spetsializovanykh ahrarnykh rynkiv [Correlation analysis of the concentration and efficiency of sunflower production and processing in agricultural holdings of Ukraine and assessment of their impact on the development of specialized agricultural markets]. *Efektynna Ekonomika*, no. 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.5.2> [in Ukrainian].
4. Ivanovskiy A. (2022). Ekonomichna sutnist rynku silskohospodarskoi produktsii [Economic essence of the agricultural products market]. *Prodovalchi Resursy*, vol. 10, no. 18, pp. 219–227. DOI: <https://doi.org/10.31073/foodresources2022-18-21> [in Ukrainian].
5. Lytovchenko L., Khloponina-Hnatenko O. & Mykhailenko V. (2023). Faktory vplyvu na formuvannia ekonomichnoi povedinky pidpriemstv z vyrobnytstva ta pererobky produktsii oliinykh kultur [Factors of influence on the formation of economic behavior of enterprises for the production and processing of oilseed products]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, no. 2, pp. 13–18. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-2> [in Ukrainian].

6. Chekhova I. V. (2022). Osoblyvosti funktsionuvannia rynku oliinykh kultur v Ukraini [Features of the functioning of the oilseeds market in Ukraine]. *Naukovo-tekhnichnyi Biuletyn Instytutu Oliinykh Kultur NAAN*, no. 32, pp. 154–161. DOI: <https://doi.org/10.36710/ioc-2022-32-15> [in Ukrainian].
7. Sikalo M. (2020). Suchasni aspekty formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu derzhavnoho rehuliuвання rozvytku rynku zerna ukraïny [Modern aspects of the formation of the organizational and economic mechanism of state regulation of the grain market development in Ukraine]. *Teoriia ta Praktyka Derzhavnoho Upravlinnia*, no. 3(70), pp. 122–130. DOI: <https://doi.org/10.34213/tp.20.03.14> [in Ukrainian].
8. Samoilenko A., Tsariov V., Semenchuk A. & Danylchenko S. (2024). Faktory tsinoutvorennia na soniashnykovu oliiu [Factors of pricing for sunflower oil]. *Development Service Industry Management*, no. 3, pp. 162–168. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(23](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(23) [in Ukrainian].
9. Nitsenko V. S. (2020). Innovative development of the oil and fat industry in the context of the functioning of agricultural holdings: The case of Ukraine. *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Seriia "Ekonomichni nauky"*, no. 2, pp. 360–364. DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-2-371>
10. Nitsenko V. S., Hanzhurenko I. V. & Ingram K. L. (2020). The potential for development of oil and fat industry enterprises. *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Seriia "Ekonomichni nauky"*, no. 3, pp. 226–238. DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-3-226>
11. United States Department of Agriculture. (2024). *Grain and feed quarterly* (Report no. UP2024-0008). USDA Foreign Agricultural Service. Available at: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Grain%20and%20Feed%20Annual_Kyiv_Ukraine_UP2024-0008.pdf
12. SuperAgronom. (2024). Soniashnyk-2024: nedobir urozhaiu cherez posukhu, ale tekhnologii vse odno daiut perevahu [Sunflower-2024: crop failure due to drought, but technologies still provide an advantage]. Available at: <https://superagronom.com/blog/1067-sonyashnik-2024-nedobir-urozhayu-cherez-posuhu-ale-tehnologiyi-vse-odno-dayut-perevagu> [in Ukrainian].
13. FAO. (2024). *Food outlook – Biannual report on global food markets*. DOI: <https://doi.org/10.4060/cd1158en>
14. SuperAgronom. (2023). Znyzhennia sobivartosti vyroshchuvannia soniashnyku: shcho radiat fakhivtsi? [Reducing the cost of growing sunflower: what do experts advise?]. Available at: <https://superagronom.com/articles/642-znijennya-sobivartosti-vyroschuvannya-sonyashnyku-scho-radyat-fahivtsi> [in Ukrainian].
15. United States Department of Agriculture. (2024). Ukraine production estimates (sunflower MY2023/24). *Crop Explorer*. Available at: https://ipad.fas.usda.gov/cropexplorer/pecad_stories.aspx?regionid=umb&ftype=prodbriefs.
16. International Grains Council. (2023). *Grain market report no. 528 (sunflower outlook 2023/24)*. Available at: <https://igc.int/en/default.aspx>.
17. FAO. (2023). FAOSTAT: Crops and livestock products (sunflower up to 2023). Available at: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL>.
18. KWS Ukraine. (2023). Novi hibrydy soniashnyku kompanii KWS. Rezultaty vyprobuvan 2023 roku [New sunflower hybrids from KWS. Results of 2023 trials]. Available at: <https://www.kws.com/ua/uk/novyny-ta-podiyi/novyny/novyny-sonyashnyku/novi-hibrydy-soniashnyku-kompanii-kws-rezultaty-vyprobuvan-2023-roku/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 16.11.2024
Стаття прийнята: 10.12.2024
Стаття опублікована: 27.12.2024